Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 24 września 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Prawo do skutecznej ochrony sądowej – Precedens prawny – Sąd polubowny – Oczywisty brak właściwości Trybunału i oczywista niedopuszczalność – Artykuł 53 § 2 i art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem

W sprawie C-185/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sąd polubowny przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu, Rumunia) postanowieniem z dnia 12 lutego 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 lutego 2019 r., w ramach postępowania:

KE

przeciwko

LF,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: C. Toader, prezes izby, A. Rosas i M. Safjan (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: G. Pitruzzella,

sekretarz: A. Calot Escobar,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 1 TUE oraz art. 20 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy KE i LF – dwoma adwokatami wykonującymi zawód w Rumunii – w przedmiocie zgodności z prawem komentarzy na temat artykułu opublikowanego przez KE, które LF zamieścił na swoim profilu na Facebooku.

* Język postępowania: rumuński.

Prawo rumuńskie

3 Artykuł 30 ust. 6 konstytucji rumuńskiej przewiduje:

„Wolność wypowiedzi nie może naruszać godności, czci, życia prywatnego ani prawa do ochrony własnego wizerunku”.

4 Artykuł 58 kodeksu cywilnego, zatytułowany „Dobra osobiste”, stanowi:

„1) Każdy ma prawo do życia, zdrowia, nietykalności cielesnej i psychicznej, godności, własnego wizerunku, poszanowania życia prywatnego oraz innych praw określonych w ustawie.

2) Prawa te są niezbywalne”.

5 Artykuł 72 kodeksu cywilnego, zatytułowany „Ochrona godności”, przewiduje:

„1) Każdy ma prawo do poszanowania godności.

2) Każde naruszenie godności i dobrego imienia osoby, na które nie wyraża ona zgody lub które zostaje dokonane z naruszeniem ograniczeń określonych w art. 75, jest zakazane”.

6 Zgodnie z art. 252 kodeksu cywilnego, zatytułowanym „Ochrona osoby ludzkiej”:

„Każda osoba fizyczna ma prawo do ochrony wartości nierozerwalnie związanych z istotą ludzką, takich jak życie, zdrowie, nietykalność cielesna i psychiczna, godność, życie prywatne, wolność sumienia oraz twórczość naukowa, artystyczna, literacka lub techniczna”.

7 Artykuł 253 kodeksu cywilnego, zatytułowany „Środki obrony”, stanowi:

„1) Osoba fizyczna, której prawa niemajątkowe zostały naruszone lub zagrożone, może w każdej chwili wystąpić do sądu o:

a) zakazanie popełniania czynów niezgodnych z prawem, jeżeli zachodzi bezpośrednie zagrożenie ich popełnienia;

b) nakazanie zaniechania naruszenia i zakazanie jego popełniania w przyszłości, jeżeli naruszenie trwa nadal;

c) stwierdzenie, że zdarzenia, które leżały u podstaw naruszenia, są niezgodne z prawem, jeżeli ich skutki nie zostały usunięte.

2) W drodze odstępstwa od przepisów ust. 1, w przypadku naruszenia praw niemajątkowych w wyniku korzystania z prawa do wolności wypowiedzi, sąd może podjąć jedynie środki przewidziane w ust. 1 lit. b) i c).

3) Ponadto osoba, której dobra osobiste zostały naruszone, może zwrócić się do sądu o zobowiązanie sprawcy naruszenia do zastosowania się do wszelkich środków, jakie sąd uzna za konieczne w celu przywrócenia naruszonego prawa, takich jak:

a) obciążenie sprawcy naruszenia kosztami publikacji wyroku skazującego;

b) wszelkie inne środki konieczne do usunięcia stanu niezgodnego z prawem lub naprawienia powstałej w ten sposób szkody.

4) Podobnie osoba, której dobra osobiste zostały naruszone, może domagać się naprawienia szkody lub, w zależności od przypadku, zadośćuczynienia pieniężnego za poniesioną przez nią szkodę, nawet niemajątkową, jeśli odpowiedzialność za tę szkodę można przypisać sprawcy zdarzenia powodującego szkodę. W takich przypadkach prawo do wniesienia środka zaskarżenia podlega przedawnieniu".

8 Zgodnie z art. 6 kodeksu postępowania cywilnego, zatytułowanym „Prawo do sprawiedliwego procesu sądowego w najkrótszym możliwym i przewidywalnym terminie":

„1) Każdy ma prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy w najkrótszym możliwym i przewidywalnym terminie przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na mocy ustawy. W tym celu sąd jest zobowiązany do podjęcia wszelkich środków przewidzianych prawem i do zapewnienia sprawnego przebiegu postępowania.

2) Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio do postępowania egzekucyjnego".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

9 KE i LF są adwokatami, członkami izby adwokackiej w Klużu (Rumunia). KE wyjaśnia, że w dniu 22 lutego 2018 r. na łamach *Jurnalul Baroului Cluj* (*czasopisma rady adwokackiej w Klużu*), będącego dziennikiem zawodowego stowarzyszenia adwokatów zrzeszonych w tamtejszej izbie adwokackiej, ukazał się artykuł jego autorstwa, zatytułowany „Exercitarea dreptului la apărare prin declarații conținând afirmații necorespunzătoare adevărului în fața organelor judiciare" („Wykonywanie prawa do obrony przed organami sądowymi za pomocą oświadczeń zawierających twierdzenia niezgodne z prawdą").

10 KE podnosi, że choć LF, będący redaktorem naczelnym czasopisma, początkowo nie miał żadnych zastrzeżeń co do publikacji tego artykułu naukowego, to po jego opublikowaniu wyrażał krytyczne opinie, zdaniem KE nieuzasadnione, czego punktem kulminacyjnym było umieszczenie na profilu LF na Facebooku wpisu, którego treść nie została przedstawiona w postanowieniu odsyłającym.

11 W przekonaniu KE tego rodzaju oświadczenia nie wchodzą w żaden sposób w zakres krytyki chronionej prawem do wolności wypowiedzi.

12 W dniu 28 stycznia 2019 r. KE wniósł przeciwko LF skargę do Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sądu polubownego przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu, Rumunia). KE wnosi do tego sądu polubownego o:

– stwierdzenie niezgodnego z prawem charakteru wpisu zamieszczonego przez LF w dniu 7 stycznia 2019 r. na należącym do niego profilu na Facebooku oraz

– nakazanie LF – na podstawie art. 253 ust. 3 lit. a) i b) kodeksu cywilnego – opublikowania orzeczenia sądowego na należącym do niego profilu na Facebooku i utrzymania tej publikacji przez okres co najmniej równy okresowi, w którym niezgodne z prawem treści znajdowały się na tym profilu.

13 LF zwraca się do Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sądu polubownego przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu) o skierowanie do Trybunału pytania prejudycjalnego.

14 W opinii rzeczonego sądu polubownego stoi on w obliczu z jednej strony ciążącego na sądach rumuńskich obowiązku ustosunkowania się do wszystkich żądań i wniosków dowodowych stron, a zatem również do wniosku o zwrócenie się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym, a z drugiej

strony problemu wiążącego charakteru precedensu sądowego, ponieważ sąd ten jest zdania, że nie może on wydać rozstrzygnięcia, które różni się od istotnego w niniejszej sprawie precedensu sądowego, jeżeli nie znajdzie bardziej zgodnego z prawem zastosowania przedmiotowych przepisów.

15 W tych okolicznościach Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sąd polubowny przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu) postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy wykładni postanowień traktatu [UE], a w szczególności jego art. 6 ust. 1, na podstawie którego Unia [Europejska] uznaje prawa, wolności i zasady określone w karcie […], mającej taką samą moc prawną jak traktaty, oraz postanowień karty, w szczególności jej art. 20, stanowiącego, że wszyscy są równi wobec prawa, oraz art. 47, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia jego sprawy, należy dokonywać w taki sposób, że rumuński sąd krajowy ma obowiązek:

– ustosunkowania się do wszystkich żądań i wniosków dowodowych stron i skutecznego ich rozpatrzenia z uwagi na prawo stron do uzyskania konkretnej i jednoznacznej odpowiedzi w przedmiocie środków decydujących o rozstrzygnięciu danej sprawy oraz

– przestrzegania wiążącego charakteru precedensu sądowego, jeżeli precedens sądowy jest prawomocnym orzeczeniem tego sądu lub innego rumuńskiego sądu krajowego w sprawie, w której właściwy sąd krajowy ustali, że należy powołać się na rzeczony precedens, i stwierdzi »podobieństwo prawne« spraw, ponieważ ów wiążący charakter sprawia, że sąd, który stwierdza rzeczone »podobieństwo prawne«, może przyjąć inne rozwiązanie tylko wówczas, gdy uzasadni swoje odmienne podejście bardziej zgodnym z prawem zastosowaniem ustawy?”.

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i właściwości Trybunału

16 Zgodnie z art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli Trybunał jest oczywiście niewłaściwy do rozpoznania sprawy lub jeżeli wniosek lub skarga są oczywiście niedopuszczalne, może on, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, w każdej chwili wydać postanowienie z uzasadnieniem, nie podejmując dalszych czynności procesowych.

17 Powyższy przepis należy zastosować w niniejszej sprawie.

18 Należy w tym względzie wskazać, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest oczywiście niedopuszczalny w świetle w art. 94 lit. c) regulaminu postępowania, zważywszy, że okoliczności przedstawione w tym wniosku nie pozwalają na stwierdzenie jego dopuszczalności w świetle przesłanki wymagającej, by wniosek przedstawił „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE. W istocie, Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sąd polubowny przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu) nie przedstawia żadnego dowodu na okoliczność, że posiada taki status.

19 Ponieważ nie wydaje się, aby przepisy krajowe nakazywały odwołanie do owego sądu jako jedyny sposób rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym i wykluczały możliwość zwrócenia się przez strony do sądów powszechnych, ów sąd polubowny powinien był wskazać powody, dla których jego jurysdykcja w tej sprawie jest obowiązkowa. Ponadto w postanowieniu odsyłającym brak jest jakiegokolwiek odesłania do przepisów kodeksu postępowania cywilnego regulujących stały arbitraż. W konsekwencji należy uznać, że niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest oczywiście niedopuszczalny.

20 Natomiast co się tyczy właściwości Trybunału w zakresie wykładni niektórych postanowień karty, należy dodać, że nawet gdyby rozpatrywany wniosek był dopuszczalny, to postanowienie odsyłające nie zawiera żadnego konkretnego elementu pozwalającego przyjąć, że przedmiotem postępowania głównego jest wykładnia lub stosowanie przepisu prawa Unii innego niż postanowienia karty.

21 Pytanie prejudycjalne wpisuje się bowiem w ramy sporu między dwiema osobami prywatnymi w przedmiocie żądania stwierdzenia niezgodności z prawem wpisu na profilu na Facebooku. W tym kontekście Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sąd polubowny przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu) zamierza zastosować art. 6 ust. 1 TUE oraz art. 20 i 47 karty w celu oceny niektórych obowiązków proceduralnych.

22 Tymczasem w myśl art. 51 ust. 1 karty jej postanowienia mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim państwa te stosują prawo Unii. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że prawa podstawowe chronione w porządku prawnym Unii znajdują zastosowanie we wszystkich sytuacjach podlegających prawu Unii, ale nie poza takimi sytuacjami (wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 19; postanowienie z dnia 11 stycznia 2017 r., Boudjellal, C-508/16, niepublikowane, EU:C:2017:6, pkt 17).

23 W tych okolicznościach należy stwierdzić, na podstawie art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sąd polubowny przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu) postanowieniem z dnia 12 lutego 2019 r. jest oczywiście niedopuszczalny, a w każdym razie Trybunał jest oczywiście niewłaściwy do rozpoznania tego wniosku.

W przedmiocie kosztów

24 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunalul Arbitral de pe lângă Asociația de arbitraj de pe lângă Baroul Cluj (sąd polubowny przy stowarzyszeniu arbitrów izby adwokackiej w Klużu) postanowieniem z dnia 12 lutego 2019 r. jest oczywiście niedopuszczalny, a w każdym razie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest oczywiście niewłaściwy do rozpoznania tego wniosku.

Podpisy